

Počátky kramářské písmě - pozdní humanismus?

Kramářská píseň je považována za typický fenomén baroka, často se také připomíná její dožívání v 19. století. Podle našeho předpokladu lze však počátky kramářské písně v českém prostředí situovat do literárního a kulturního života pozdního humanismu, tedy do období vymezeného přibližně léty 1590-1620. Tento fakt má několik historických důvodů, jedním z nich je skutečnost, že Praha, kam Rudolf II. přesunul panovnický dvůr, byla zásadním evropským informačním uzlem. Naš výklad se bude rozvíjet ve dvou liniích, které souvisí s pojmovým vymezením kategorií „kramářská píseň“ a „kramářský tisk.“

Pokud chápeme kramářskou píseň především jako tiskařské médium, nelze si nevšimnout velmi početných letákových tisků pozdního humanismu. Jde o české a německé písňové a prozaické skladby, které reflektují především válečné události (boj s Turky), ale i různé festivity habsburských panovníků i Fridricha Falckého. Charakterizujeme krátce pozdně humanistickou letákovou produkci z hlediska tiskařského a pojmenujeme její shody a odlišnosti s barokní kramářskou písní.

Pokud chápeme kramářskou píseň spíše jako žánrový typ, lze předpokládat, že narazíme na ještě výraznější souvislosti s pozdním humanismem. Právě od konce 16. století vzniká v českém prostředí množství historických písní, popř. zpravodajsko-senzačních skladeb. Máme na mysli tvorbu Šimona Lomnického z Budče, Sixta Palmy Močidlanského, Bartoloměje Paprockého aj., ale i mnoho anonymních výtvorů. Referát bude reflektovat specifické rysy české a německé „historické písně“ pozdního humanismu (kompoziční postupy, metody deskripce, stylistické prostředky), pojmenuje shody a rozdíly s barokní kramářskou písní. Zasadí tuto produkci do kontextu literárních žánrů a témat pozdního humanismu (dobové zpravodajství, příležitostná poezie, satirické pamflety aj.), a dobových souvislostí literárního provozu (cenzurní zásahy). Příspěvek bude přednesen v angličtině.

W. Adam, Theorien des Flugblatts und der Flugschrift. In: Medienwissenschaft. Ein Handbuch zur Entwicklung der Medien und Kommunikationsformen, hg. von Joachim Felix Leonhard u.a., I. Teilband. Berlin/New York 1999.

B. Beneš, Světská příspěvek k poetice pololidové poezie. Brno, 1970.

J. Hubková, Fridrich Falcký v zrcadle letákové publicistiky. Letáky jako pramen k vývoji a vnímání české otázky v letech 1619-1632. Praha 2010.

J. Hubková, Die Gelegenheitsdichtung von Šimon Lomnický von Budeč aus den Jahren 1619-1621. Von der Krönung von Friedrich von der Pfalz zu den ersten Reaktionen auf die Schlacht am Weissen Berg. In: Acta Comeniana 15, 2002.

J. Ivánek, Poznámky k vymezení pojmu kramářská píseň (s ohledem na tisky náboženské povahy). In: Listy filologické 140, 2017, č. 1–2.

J. Kolár, Novina v české literatuře 16. století. In: Sondy. Marginálie k historickému myšlení o české literatuře. Brno 2007.

L. Petzold, Bänkelsang Vom historischen Bänkelsang zum literarischen Chanson. Stuttgart 1974.

M. Rudovský, Příležitostné písně Šimona Lomnického z Budče. In: Hudební věda 46, 2009, č. 4